

SZÉKELY-UDVARHELY

UDVARHELYVÁRMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI LAPJA

AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE, AZ ÁLTALÁNOS TANÍTÓ-EGYESÜLET ÉS A GAZDASÁGI EGYLET HÍVATALOS KÖZLÖNYE

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 10 K. Félévre 5 K. Negyed-
évre 2 K 50 f. Külföldre egész évre 15 korona. Papok-, tanítók-,
gazdasági egyleti tagok- és közs. előjáróknak egész évre 8 K.
a tanító-egylet tagjainak, közs. és körjegyzőknek 7 K. — Egy
példány ára 10 fillér.

Felölös szerkesztő és kiadótulajdonos

BETEGH PÁL.

Főmunkatárs: **FÜLEI SZ. LAJOS.**

HIRDETÉSI DIJAK: Hivatalos hirdetések 100 szóig minden
szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések □cm.-ként 6 fillér.
többszöri közlésnél 4 fillérért közöltetnek. Nyílt-tér sora 1 K. Hir-
detés és nyílt-tér díja előre fizetendő. — Megjelen hetenkint
kétszer: csütörtöken és vasárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomtató és könyvkötő üzlete (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések
M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489. sz. és hirdetések intézendők. — Kéziratok vissza nem adatnak. M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489. sz.

A székely háziipar ér- dekében.

Az aradi és debreczeni Székely Társa-
ságok által létesített karácsoni bazárok által
elért siker ráterelte a figyelmet a már csak-
nem feledésbe ment székely háziiparra. E
bazárok első sorban minket győztek meg
arról, hogy még van számottevő háziipa-
runk, mely fejlődése jelenlegi stadiumában
is állandó piacot talál a alföldi váro-
sokban. Mindenkit megleptek a székely
ipartermékek sokfélesége és nagyrészen izlé-
ses kiállítása.

De az említett bazárok sikeréből egy
nagy kötelezettség is háramlik a Székely-
föld vezető társadalmára, az t. i., hogy el-
odázhatatlan kötelessége immár foglalkoznia
helyi iparviszonyokkal a gyakorlati értéke-
síthetőség szempontjából is.

Az értékesítés céljából már is tör-
tént kísérletezés és tervezgetés. A karácsoni
bazar eredményéből és a helyszínen szer-
zett tapasztalatok alapján igen életrevaló
kísérlet eszméjét vette fel László Gyula
kamrai titkár. Ő számbavette a különböző
helyi viszonyokat és őszintén kimondotta,
hogy háziipari cikkeink még nem bírják
el a nagyobb városokban sem az árucar-
nokokkal járó nagy kiadásokat, sem azt,
hogy egyes kereskedők azokat bevezessék

üzletkörükbe. A jelenleg meglevő háziipari
cikkek értékesítését a jelenleg előállítható
mennyiségben csak úgy lehet sikerrel érté-
kesíteni, ha az értékesítéssel járó kiadások
a lehető legkevesebbre redukálódnak.

Mivel pedig az is célunk kell legyen,
hogy a székely háziiparos huzza munkája
után a lehető legnagyobb hasznot; valamint
az is, hogy úgy vezessük a székelyt a gya-
korlati értékesítés terére, hogy attól ne ide-
genkedjék, az eszme iránt minél kevesebb
oka legyen a bizalmatlanságra, szóval min-
den oldalú körültekintéssel kell eljárunk
még akkor is, midőn a legönzetlenebbül,
nagy fáradozással igyekezünk lelke mélyé-
ben bizalmatlan természetű fajunkon segí-
teni. Ha az első lépést el nem tévesztjük,
áldozatok nélkül is azonnal megvalósítható.
Székely népünk szereti árucikkeit ön maga
értékesíteni s hogy a lehető hasznot meg-
szerezze önmagának, képes még áldozatokra
is. Hányszor láthatjuk, hogy a gyergyói
székely egy szekér deszkával egy hétig is
utazik két lovával, míg eladhatja. Az udvar-
helyi székelyek kosár- és faedény-áruikkal
bejárják Csikot, Háromszéket, kimennek
még Romániába is velük: csak egy csodá-
landó, hogy nyugat felé sohasem indulnak
ily célból. Lemennek a szászok közé is, de
már Marosvásárhelyt is kevesen keresik fel.
László Gyula e körülményből indul

ki, midőn tervezetét úgy dolgozta ki, hogy
a meglevő szokásokat figyelembe veszi s
csak annyi újítást ohajt egyelőre, hogy a
székely áruit nyugat felé is vigye el ön-
maga s az alföldi városok piacain ön maga
értékesítse azokat. Azt azonban már nem
kívánja, hogy a székely egy szekér faedény-
nyel, vagy szatyorral kihajtsa Hódmező-
vásárhelyre vagy Debreczenbe, hanem úgy
tervezi, hogy az árut vigye a vasut s az
elárutító székely is menjen azon, a továb-
biakban azonban a maga eszére kívánja
bizni a székelyt. Átmenetileg még annyit
ohajt, hogy az alföldi Székely Társaságok
az oda utazó székely elárutítókat erkölcsi
támogatásban részesítsék a szükségesekben,
szóval érezzék azt, hogy működésüket a
távolban is jóakarattal figyelemmel kísérik.

E terv egyszerűsége szembeötlő és si-
kereket ígérő s azt a székelyföldi minisz-
teri megbízott is kivethetőnek találta, sőt a
próbakísérletek megtételével meg is bizta
László Gyulát, ki már a jövő hó 21-ére
a hódmezővásárhelyi vásárra nagyobb szá-
límánnyal küld székely elárutítókat.

A székely háziipari cikkek értékesíté-
sére vonatkozólag Solymossy Endre
tanár is dolgozott ki egy tervezetet. Az
életrevaló tervezet már nagyszabású,
egész szervezetet ohajt létesíteni az érté-
kesítés céljaira a Raktárszövetkeze-

A „SZÉKELY-UDVARHELY” TÁRCZÁJA.

A tudomány és a hit összhangja.

— Irta: Tamás Albert. —

A „Székely-Udvarhely” eredeti tárczája.

(Folytatás.)

Lássuk már mostan egy pár példában, igaz-e,
hogy a tudományos fölfedezések kimutatták a
közeledés lehetetlenségét Isten és az emberek
között? Vannak, kik leverték így szólnak: való-
igaz, hogy a vallástalanság szomorú és sivár
egyszersmind. Nyomában nyugtalanság, töprengés
és szomorúság járnak, melyek az élet haladtával
csak nyomasztóbbak lesznek. Azonban más oldal-
ról nem látjátok-e, mily ellenvetéseket támaszt
ma a tudomány a vallás ellen? Hogy az első
esira, az első mozgás szükségkép és föltétlenül
az anyagon kívül eső októl származik és hogy
Isten első beavatkozása nélkül a dolgok kezdete
megfejtethetetlen, abban minden tudomány meg-
egyezik. A tudományos vallástalanság ezt meg-
engedi tehát, de tovább menni nem akar. Azon-
ban mind hiába. Ha már elfogadtuk Isten első
beavatkozását, hogy az anyagot teremtsen, akarva,
nem akarva el kell fogadnunk a másodikat is. A
Teremtő után el kell ismernünk az Építést. E
második és szükséges beavatkozásra főleg egy
tudomány veti a legélénkebb világot: a csillagá-
szat, kivált mióta feltalálták a távcsövet s
rendbeszédtek vele az égboltozat térképét. Szem-
léljük e nagyszerű látványt és mélyedünk bele
egy kevéssé, belőle vont következtetéseink annál
megdönthetlenebbek lesznek.

Az első ismert távcső a Galilei a tárgya-
kat kétszeresen nagyította; a legújabb a Herschellé

hatezerötszázszor nagyítja. Midőn ezt az égbol-
tozatra irányozták, a szem elkáprázott. A csilla-
gok rétege valósággal kifürkészhetetlennek tűnt
fel, az elmét mintegy megzavarta és nem volt
az a nagy szám, melylyel kifejezhetők volna.
Mindazonáltal megkísérlették s íme a következő
eredményekre jutottak: Felfedezték, hogy a mi na-
punk kíséretét képező nagy csillagok csoportja
csak egy ama roppant tömegekből, melyek a
Tejutat képezik és hogy bizonyos távolságból
nézve e csillagcsoport csak úgy tűnnék fel, mint
valami fehérebb folt magában a Tejutban. Egye-
dül csak e halvány és fehéres foltot kísérelték
megvizsgálni. Szabad szemmel Páris láthatárán
négyezerszáznegyvenhat csillag látható abban és
távcsővel? Az Ikre-csillagzat sarkán, hol a leg-
élesebb szem is csak hat csillagot láthat, jó táv-
csővel több mint háromezer csillag szemlélhető
egy csoportban. De mi ez az egek mérhetetlen-
ségéhez képest? Előttünk állanak a tudomány
legpontosabb számításai, melyek ama fehéres
foltnak, melyet a mi csillagrendszerünknek ne-
veznek, hetvenöt millió látható csillagot ismernek.
És e hetvenöt milliónyi nap és csillag a Tejut-
nak csak egy csoportját képezi. De a tudomány
nemcsak számba vette a csillagokat, hanem su-
lyukat is megmérte. Kiszámították, hogy Satur-
nus százszor, Jupiter háromezszázharmincz-
szor nehezebb, mint a föld. A nap térfogata
egymilliónégy-százszázszor nagyobb mint a földé
és mivel Sirius tizenkétszer nagyobb a napnál,
tehát térfogata tizenhat milliószor nagyobb mint
a földé, pedig a csillag esténként felettünk egy
ragyogó pontnak látszik. Kiszámították, hogy a
nap és föld között levő utat oly futárvonal, mely
óránként 50 kilométert tesz meg, háromezszáz-
negyvenhét év alatt járná meg. E roppant távolságot

a világosság 8 és $\frac{1}{2}$ alatt teszi meg. Azon-
ban a kutató tudomány még itt sem áll meg.
Behat még ama ködös légkörbe is, mely a csil-
lagok világának határain ül. De itt már a távol-
ság megzavarja az agyat. Humboldt szerint a
világosság, mely egy másodperc alatt hetvenöt-
ezer métföldnyi utat tesz, villámgyorsasága da-
czára két millió év alatt törí át ama mérhe-
telen távolságot, mely bennünket e csillagoktól
elválaszt. A világosság a naptól 8 és $\frac{1}{2}$ alatt
ér le, tíz másodperc alatt megkerüli a földgöm-
böt és mégis kétmillió évre volna szüksége?
Itt már nincs mit okoskodni, nincs mit számí-
gatni. Az ember elnémul; átéri Isten Ábrámá-
hoz intézett szavainak metsző és finom gunyját:
Számld meg a csillagokat, ha tudod. De ez
még nem minden. Valamennyi emberi vívmány
közül a legmeglepőbb, nagyszerű eredményei és
azon körülménynél fogva, hogy abban sem távcső,
sem egyéb eszköz, hanem tisztán az emberi
lángész szerepel, kétszeresen magas vívmány: a
csillagrendszer mozgásának törvénye. Eme vég-
telen térben mi sem mozdulatlan; minden mozog.

E milliónyi csillagok mind összhangzóan,
szabályos rendben, kimért távolságokban mozog-
nak, a legszebb körmozgást teszik, magok és
egymás körül forognak, mint valami ősrégi táncz-
ban. Felfedezték a csillagok mozgásának ütem-
szerűségét. A nagy Newton látta, miként halad-
nak a csillagok, de e nagy, mélyen vallásos
ember irtózott volna ama gondolatától, hogy azok
egészen maguktól mozognak. Ki alkotta köztük
ama csodás egyensúlyt? Ki alkotta a végtelen
űrben nemcsak a szépség, rend és mozgató erő
remekművét, mely az azt fűrkésző elmét csodá-
lattal tölti el?

(Vége következik.)

tekben. Ez azonban nézetem szerint csak folyománya lehet a László Gyula akciójának. Ha a László tervezete az új piacokat megkedvelteti népünkkel s önmagától fog rájönni a Raktárszövetkezet szükséges voltára, csakis abban az esetben létesülhet, különben aligha. A Solymossy tervezete létesítését célzó módozatokat részemről is megszívelendőknék tartom; hisz tagadhatatlan, a jó közigazgatás létesítheti azokat, de ez sem karhatalommal, hanem csak a nép lelkében megérlelődött szükséges cél-szerűség közbejöttével. Mert nem tagadhatjuk, hogy a szövetkezeti eszme a sok balul kiűtött kísérlet folytán nem volna valami népszerű népünknel. Izléseesebb háziipari cikkeink értékesítésére még kínálkozik egy más kedvező alkalom is.

Bettelheim Miksa és Társa nagykereskedő cég szerződést kötött a kereskedelmi miniszterrel a „Hazaiiparcikkek hatóságilag engedélyezett elárúsítására a M. Á. V. állomásain”. E cég kapva-kap minden olyan háziipari cikket, melyet értékesíthet és szívesen fogad minden háziipari cikket mintául egyelőre és azonnal készpénzben fizet azért, mit beküldenek neki. Ha a cikk neki megfelelő, egyenesen a készítőknél nagyobb megrendelést teszen; ha pedig olyanra talál, melyből lehet fejlesztés után céljainak megfelelőt is előállítani, szívesen leküldi saját szakemberét a háziiparosok kioktatására.

Azonban ezek után is meghagyja az illető háziiparosnak szabadságát, hogy ne csak nála, hanem bárhol is értékesíthesse áruját.

Faragványok, taplómunkák, diszcserep-áruk, szalma-, sás-diszfónatok stb., melyek valamely vidék jellegét viselik magukon, most is nagymennyiségben értékesíthetők nála. Sőt e cég előzékenységeiben még tovább is megy. Ugyanis hazai készítményű cikkekkel állandó mintaraktárt állított be, melyben még a nyers anyagokat szállító cégek mintáit is díjtalanul állítja ki közszemlére, sőt az általa nem értékesíthető cikkekkel megfelelő szakkereskedőknek díjtalanul ajánlja.

E jó alkalmat iparfejlesztő bizottságainknak, Székely Társaságoknak, sőt egyeseknek is jó volna megragadni székely háziiparunk fellendítése érdekében. A cég mindenkitől köszönettel fogadja el a mintákat a készítő megnevezésével és az értéket azonnal megtéríti.

Hazafias kötelességet teljesít azért mindenki, a ki bármely irányban közrehat, hogy hanyatló székely háziiparunkat életrekeltsük és tovább fejlesszük, mint népünk egyik keresetforrását.

Scythulus.

Kereskedők figyelmébe. A brassói Székely Társaság nevében Papp Ferencz alelnök és Csulak Lajos titkár felhívást intézett a székelyföldi kereskedőkhöz s azokat a következőleg hívja akcióba: A székely társaságok ki akarják venni a vándorbotot a székely és csángó ifjak kezéből, itthon akarnak nekik kenyeret adni, hogy ne legyen okuk a kivándorlásra. Eddig az iparos pályára tódult a székelység, de ma már e különben is túltömött pálya a kisipar hanyatlásával nem biztosít megélhetést. Kísérletet óhajt tenni székely társaságunk arra, vajjon a kereskedői pályát nem lehetne-e megnyitani a székely és csángó népnek. Persze a székely és csángó nép szegénységénél és a székely társaságok csekély anyagi erejénél fogva nem gondolunk arra, hogy a székely és csángó iparosokat mi mint kereskedő tanoncokat helyezhessük el. De azt hisszük, hogy a legegyszerűbb falusi szatócs, üzérkedő kis vállalkozó, kocsmáros stb. válhatik az olyan székely és csángó ifjúból is, aki mint bolti szolga sajátította el a legegyszerűbb kereskedői ismereteket és tanult el egy kis kereskedői szellemet. Ezért és hogy némi kereseti forrást nyujtsunk még a székely és csángó ifjaknak, kérjük összes kereskedőinket, hogy üzleteikben lehetőleg székely és csángó bolti-szolgákat alkalmazzanak. Mi a magunk részéről szívesen nyujtunk tájékoztatást.

A székelyföldi bajok s azok legfőbb gyógyítási módjai.

— A székelyföldi kormánybiztos urhoz. —

VII.

1—16. folyt.

Népnevelés, s annak a felnőttekre is kiterjesztése módjai. Akadályok.

Az előjelekből látom, hogy a tusnádi kongresszus erre is kiterjeszti a figyelmét. Lesznek buzgó emberek, főleg a tanítással foglalkozók és papok között, akik e kérdéssel fognak foglalkozni. Különben is ennek hangzatosával van telve régóta a levegő és méltán.

En csupán néhány észrevételt bátorkodom tenni megfigyeléseim és tapasztalataim alapján.

A vezetők és zászlóvivők nagyrésze nem ismeri a nép viszonyait, gondolkodását, szükségait, pedig az a nép lát is, hall is, de meg gondolkodik és beszélget is egymás között a maga állapotáról e tekintetben is.

Zugolódik főleg azért, hogy az új nemzedék nem tudja a templomi és temetési szivindító énekeket. A tanítók egyrésze egy-két világi dallal beérik s beköti a nép szemét. Tanításaiknak más tekintetben sem látja kellő eredményét, mert a gyermekek nagyrésze 5—6 év múltán sem tud jól olvasni és írni, annyival kevésbé egyebet. Ezt a tanári karis tapasztalja a kezök alá menőkben, következett ezekből a többiekre. Tehát az elemi iskola nem viszi oda a gyermekeket, ahol a továbbinak kezdődnie kell.

En ennek okát abban látom, hogy a tanítók egyrésze nem tud kellő eredményesen tanítani, vagy azért, mert nem képes, vagy mert unja és nincs hivatása rá. Ennek okát ismét abban lehet keresni, hogy a képezdékbe hatra-vakra özőnlük az ifjuság az a része, mely tovább menni nem képes, de azért még sem akar kézi munkás lenni.

A főbajt abban látom, hogy a sok szép hangzású törvényt és rendeletet nincs aki végrehajtsa, mert nagyrésze csak életmódnak, de nem olyan munkakörnek tekintik, melyet törík-szakad, be kell tölteni. Ez egyrészt abból is következhetik, mert a tanítók egyik nagyszáma teljesen a maga mentére és számonkérő felügyelet nélkül van hagyva. Hanyagságot s aki sem vonja felelősségre, s viselkedése és bánásmódja is egészen tetszés szerinti.

A papság teljes gimnáziumot, s erre bölcsészeti és hittani akadémiát végez s közben tanítással foglalkozik. Régen a tanító ur az iskolájával együtt a pap közvetlen felügyelete alatt állott. Ma főleg az állami és községi tanítók keze alá — sem egyszer, sem máskor nem szólhat a pap, mert a tanító ur rendre és elutasítja azzal, hogy nem ért hozzá, pedig tanára lehetne minden tekintetben.

Nem akarom tanítótársaimat lerántani és leczkézni, de azért a helyzet igaz megvilágításáért ide teszek még néhány megjegyzést.

A hivatás nélküli és alkalmazást nem találó képezdisták egyrésze közpénzügyór vagy hasonló lesz, mert így legalább keztyüre számíthat.

Van társaim között olyan, aki nagyon kap a világon. Hitelére vigyázva, kivesz valamely bankból 2—400 koronát, 10—20 koronánként kiadja a faluba másoknak rövid lejáratra. Az adósok a pénzbeli nagy kamaton kívül tyukkal, tojással stb. ellátják, s földjeit megmivelik.

Erről beszélnek, hogy egy alkalommal valami idegen ur ment hozzá. A 3—4 éves kis fia simogatta a bácsi nadrágját. Tata dühbe jött s kartón ragadva, úgy leültette a kis fiát egy ott levő ládára, hogy az agya majd kilocscsant, s a két szeme majd kiugrott. Az idegen látogató sikertelenül dorgálta meg, mert kijöve után kihallott az utcázára a gyermek jajgatása s a tata agyargó kiabálása.

Azt is beszélnek szemtanuk, hogy egy alkalommal a falu egyik drága tenyészállata az ő állatját kísérve engedelem nélkül bement az udvarára. Nem akart kimenni. Kapott egy nagy darab rudat, s azzal oldalait, hátát, lábszárait teljes erőből úgy elverte, hogy az állat alig bírta kimenni a kapun. A szomszédok megbotránkoztak, s az egyiknek a ruddal dühösen rontott neki, hogy miért merészeli őt rendreutasítani.

Beszélik, hogy tanulatlan feleségének szerzte meg a nyári óvónői állást. Pár hétig tart a működés kevés gyermekkel, mert nem küldik oda gyermekeiket. Azért nem küldik, mert az utcán fel és lejárók mindig hallják a nagysága szájából a legocsmányabb és legszemérmertlenebb szokat, átkozódásokat és istenkáromlásokat, melyekkel az apróságokat és szülőket nagy lármával illeti.

Van egy más kollégám, aki felesége pár száz forint hozományát helyben és a szomszédokban több éven át roppant uzsorával addig kamatoztatta, hogy mai vagyonát 16—20 ezer forintra teszik. Hogy milyen az iskolája, azt nem hallottam.

Egy másik barátom a legényekből dalárdát akart alakítani, mert nagyon szemelőtt lévén, megunta volt már a sok orcázást és nogatást. A fiuk késő ősszel egy este készséggel hozzá mentek énektanulni. A természetét ismerve, kérésre megengedte, hogy pálinkát is vihessenek magokkal jövőben. Esetről-esetre jól pálinkáztak, de legtöbbször kinálták a tanító urat, aki ingyen fáradozik értük. Nyilván csufaságból tettek s nemsokára félbeszakadt a nemes munka, mert apák és gazdák megtudván a dolgot, többé nem bocsátották. Ennek a buzgó népbarátnak már előzőleg is, de azután annyira kitágultak a tüdői, hogy lélekzése a kovács fuvójához hasonlított. A tanítványok azt beszélnek, hogy óra közben mindig egy kerek asztal körül sétál a szobájában, melyen egy üveg pálinka áll. A legények többször elmentek már ablaka alá, s öt utánözva fújtak és nyögtek egy borju kolompot rázva, mint ő szokott, mikor csenget a gyermekeknek. Egyszer kilőtt az ablakon, s a komédia elmaradt.

Annyira megneheztelt a háládatlan kutya népre, hogy egy alkalommal nagy bajt csinált délbén. Egy fiúcskát büntetésből az iskolában marasztalt. Oda siet az anya, hogy vajjon hová lett a fia. Az ur hihetőleg már két üveget is kísértalt volt, mert átrohant a terembe a fiuhoz s azt a védelemre siető anyával együtt kegyetlenül elverte, összerugdosta s kivetette az utcára. Az asszony látteleket vett s bepanaszolta a bíróságnál. A bíró elkelt, hogy ítélje a látteleken kívül eskü alatti tanuvallomásokra. Az ítélet magas pénzbüntetést és 10—15 napi fogházat szabott rá. Egy ügyvéd felebbezése s egy másik ember kellő helyre intézett kérés levele következtében a felső bíróság a pénzbüntetés némi emelésével a fogházat törölte s állását így megtartotta, mert a tanfelügyelő semmiféle panaszra és többszöri feljelentésre sem mozdult.

Egy gondnoksági elnök nagyság urnak hivatja magát. Egész élete nem egyéb, mint csalások, hunczfutságok, bűnös cselekedetek láncolata. Tömérdék a feljelentés ellene a büntető bíróságnál, melyek nagy részére marasztaló ítélet keletkezett. Hamis esküért ült a vádlottak padján s könyörületből csak úgy nyert felmentést, hogy együgyűnek színelte magát. Feleségével kereskedett és kereskedik, páratlan kicsufolói minden becsületnek és szeméremnek hosszú éveken át. S mégis iskolagondnoksági elnök, a felesége pedig a helybeli kiseddóvó, nőgyelet elnöki címét bitorolja. Mindkettő szeméjte az emberiségnek. Minden panasz hiába való volt.

Egy őszbe vegyült tanító sok gyermek apja. Fellekesült, hogy a felnőtt mindkét nemű ifjakból olyan dalkört teremtsen, aminő egyetlen vármegye területén sem létezik több. Bizonyos szemérmis és erkölcsi okokból külön estéli órákra rendelte magához a legényeket és leányokat. Nehány estén ment a munka. Egy este a legények kíváncsiságból másodszor is elmentek titkon, még jobban megtigyelni a leányok tanítását. Az udvaron a tanterem ablakai alatt megállottak csendesen, jól lehetett belátni. Jól hallották a csihogást, vihogást és vidám csevegést belülről. Látták, hogy a tanító ur oly édes mosolygással, oly nyájas előzékenységgel simogatja, lapogatja, ölelgeti a már megbátorított leányokat. Fogták magokat a legények s egy magokkal vitt kötél és bot segítségével észrevétlenül kikötötték a tanterem ajtaját. A tanító ur az ablakon volt kénytelen kiugrani a már csendes és néptelen udvarra az ajtó megnyithatása végett estéli 9—10 óra között. Ez ante-körmendianumnak is beválhatnék. De a tanító ur keservesen panaszol a háládatlan népre s abban hagyta a dalárda tanítást.

Mellőzöm a legalább is 40—50 hasonló tanítói példaadó nemes munkát és iskolai botrányt, valamint több pap viselkedését is, kik közül csak egy ellen 19 bűnügyi panaszt adtak be saját hívei 3 év alatt, melyek közül csak egy esetben nem kapott marasztaló ítéletet a lelki atya. A felettes hatóságaihoz tett feljelentések pedig nem vezettek eredményre.

Ezek nem költött, hanem igaz dolgok. Felette terhemre vála ilyenek emlegetése, de tenem kelle a helyzet megvilágítása céljából a fontos kérdés érdekében.

(Folyt. köv.)

Egyházi élet.

Egyházi estély. A székelyudvarhelyi ev. ref. egyház február 21-én, ma vasárnap este, a kollegium nagytermében d. u. 5 órakor tartja hetedik egyházi estélyét. A rendező bizottság a következő érdekes műsort állította össze: 1. A gyülekezet éneke. Tebened biztunk. XC. Solt. 1. vers 2. Megnyitó. 3. Szaval özv. Groákné Szabó Katalin. 4. Angyalok tereztette, Mendelsohn Elias-ából, éneklék Anka Valeria, Bod Etel és Félegyházi Mariska. 5. A Mi Atyánk és az anya, felolvasás, tartja Molnár Károlyné. 6. Értünk szenved... Morascher Hugótól. Előadja a szerző vezetése mellett a Protestáns Vegyes-dalkör. 7. A vivó Luther. Irta Tóth Gyula. Szavalják Kiss Károly VIII. gimn. o. és Szabados József VII. gimn. o. tanulók. 9. A gyülekezés éneke: Áld meg Ur Isten a te népedet. Belépés ingyenes, szíves adományok a temetőkereti szegények részére szívesen fogadtatnak. A rendező-bizottság.

Különfélék.

Bucsuzó főszolgabíró.

Benedek Imre, a homoródi járás érdemes főszolgabírája — mint lapunkban már említve volt — hosszas betegsége következtében nyugdíjba vonult. A nyugdíjazás alkalmából Daniel Lajos megyei nagybirtokos kezdeményezésére a távozó főszolgabíró tiszteletére lakoma volt. Benedek Imre ugyanis szolgálatát id. Daniel Gábor főispánsága alatt kezdte meg s a vargyasi Daniel-családnak bizalmas embere volt mindig. Erdemeit kellően is méltányolta a család, mint az a tiszteletére rendezett lakoma alábbi tudósításából kitűnik, mert a család jelen nem levő tagjai táviratilag üdvözölték.

Tudósításunk a bucsuzásról ez:

A bucsuzáson megjelent a kerület képviselője dr. Heltai Ferencz, a vármegye alispánja dr. Damokos Andor, az unitárius lelkészek Kisgyörgy Sándor vezetése alatt, a székelykeresztúri járásból Gálffy Kálmán főszolgabíró, az udvarhelyi járás Szabó Nándor szolgabíróval képviseltette magát; továbbá jegyzők, tanítók, bírák, az oklándi kir. járásbíró-ság és sok székely testvér.

A bucsuzkodás a szolgabíró-ság tágas udvarán folyt le. Daniel Lajos lelkes beszédben köszöntötte Benedeket a járás nevében, Heltai képviselő mint szabadelvű embert és igaz barátot, Ajtai János h. almási lelkész a székelység nevében, melyekre Benedek mélyen meghatva válaszolt, azzal fejezve be hálás köszönetét: ha újból kezdené pályafutását, akkor is csak ugy csinálná, mint csinálta eddig.

Innen az oklándi új községhezahoz vonultak, hol pompás ebéd volt rendezve. S itt csak folytatódott az érdemes tisztviselő bucsuztatása, megeredt a pohárköszöntők áradata. Az első dr. Damokos Andor alispán mondotta, üdvözölve Benedeket a vármegye nevében, Szabady h. főszolgabíró a járás és Török Lajos daróczi jegyző a jegyzők nevében. Harmath Jenő a kir. bíróság, Kisgyörgy esperes a lelkészek, Kriza Sándor a tanító-ság nevében, Gálffy Kálmán mint tisztviselő társát köszöntötték Benedeket. Gr. Lázár Ádám vármegyei főjegyző költői beszédben a Benedek érdemét méltatta, Demeter Dénes karácsonfalvi unitárius lelkész Benedek Imrénét éltette; ezeket a köszöntéseket az ünnepelt könnyezve hálálta meg s poharat emelve, dr. Damokos alispán, id. Daniel Gáborra mondott szép köszöntőt. Az ünnepeltet éltették dr. Heltai Ferencz orsz. képviselő, Péter József zombori jegyző, Jakobi János volt bíró (szász születésére nézve ráczáfolt magyar nyelvű érzésű beszédével), Gergely Mózes szentmártoni, Székely Mózes felsőrákos, Ferencz József égei székely atyafiak és Miklós Sándor muzsnai malomtulajdonos. Kisgyörgy Sándor esperes Hollaky főispánt, Vári Albert kénosi lelkész az alispánt, Pál Ferencz oklándi lelkész a vármegyei tisztikart, a jegyzőket, Ajtai János a kerület népszerű követét Heltai Ferenczet, később gr. Lázár főjegyzőt, Daróczi A. lövetei róm. kath. plebános Daniel Lajost, Benedek Imre a kir. járásbíró-ságot köszöntötte, míg Kisgyörgy esperes a szász testvéreket, Daniel Lajos a székely testvéreket éltették, Demeter Dénes a helyettes főszolgabíróért Szabady Tivadarért

emelt poharat, ez pedig a járás boldogságáért ivott, Orbán égei tanító Bencze szolgabíróét éltette.

Amde nemcsak a toasztokban bucsuztaták Benedek Imrét, hanem üdvözlő sürgönyök is érkeztek. Ezek közül lenyomatjuk ezeket:

Id. Daniel Gábor: „Üdvözlöm a mai ünnepély alkalmából úgy is mint volt főnöke, a kinél illetékesebben senki sem méltányolhatja közszolgálatát; úgy is, mint jó barátja, aki változhatatlan ragaszkodását bírja.”

Ifj. Daniel Gábor, a képviselőház alelnöke: „A mai ünnepélyen nagy sajnálatomra nem jelenhetek meg, így kívánom tehát, hogy még sokáig élvezze közöttünk a nyugalmat és közbecsülést, melyet működésével annyira kiérdemelt.”

Sürgöny-üdvözlőt küldöttek még: dr. Tibald Miklós, dr. Fuchs, benei képvis. testület, Lánckzy Sándor, Lánckzy József, Pap Albert, Daniel Károly stb. stb.

Lám a hosszas, bü és becsületes szolgálat ma is jutalmaztatik. Február 14-ike a Benedek Imre napja volt. S ez örömnapot szerzették neki főlebb és alattvalói, barátai és ismerősei.

Kivánjuk, hogy e nagy nap évfordulóját sokszor, sokszor érje meg.

Ad multos annos!!

r. l.

— **Időjelzés** a meteorologiai intézet február 21-iki távirati jelentése szerint: Enyhe, északon elvélve csapadék,

— **XIII. Leó pápa.** A katolikus egyháznak e hó 20-án oly ünnepe volt, amilyen 1900. éves főrnállása óta egy sem. XIII. Leó betöltötte pápaságának 25-ik évét. Kivüle még módjában lett volna ezt Péter apostolnak, az egyházelső fejének megünnepelni, de Néro császár korában erre gondolni sem lehetett. XIII. Leó pápa az egyének, családnak, társadalomnak és államnak keresztény reformját prédikálja, hirdeti, úgy hogy a művelt világ meglepetéssel vette észre termékeny és üdvös gondolatait s az államok is mindinkább ezekhez az elvekhez simulnak. Államok és kormányok immár nagy tisztelettel tekintenek XIII. Leóra, erre a nagy pápára, akinek barátságát keresik, közbenjárását maga Bismarck is szükségesnek tartotta. Mindenképpen méltóan cselekedett tehát a katolikus világ, mikor olyan nagyszabásúan ünnepelte 93 éves fejét, akinek működét, hosszú életét, áldásos munkásságát teljes joggal tarthatja gondviselés-szerűnek. Különben is ez a pápai jubileum — írja a Budapesti Hírlap — nem felekezeti ünnep, bár a katolikus egyház harangjai hirdettek. A művelt világ hódolata ez XIII. Leó előtt, amely csodálattal látja, hogy ez az intézmény daczol husz évszázaddal, sőt ennek az idején látta az élén a pápák egyik legnagyobbját, akinek a Gondviselés megengedte érni munkájának diadalát is. — Székelyudvarhelyt Leó pápa jubileuma alkalmából e hó 20-án délelőtt a róm. kat. templomokban háláadó isteni tiszteletet tartottak. A főistentiszteletet d. e. 9 órakor a plebánia templomban volt, hol Jung-Cseke Lajos apát Kovács János, Ráduly Simon és Bodosi Lajos paptársok segédletével pontifikált. Az ünnepi szent misén kishalmagyai Hollaky Arthur, vármegyénk főispánja élén az összes tisztviselői karok, valamint a helyben állomásozó katonaság tisztikara is résztvettek.

— **Esküvő.** Panajoth Albert helybeli iparos tegnap délután esküdött örök hűséget Jakabos György polgártársunk leányának Katinkának városunkban. — Mátéfi János pedig szintén tegnap vezette oltárhoz Szeles Idát, Szeles Lajos és neje leányát ugyancsak városunkban.

— **Nőgyesületi közgyűlés.** Nőgyesületünk ma (vasárnap) délután két órakor tartja meg rendkívüli közgyűlését, melynek főtárgya dr. Damokos Andorné, alispánnének ez egyesületben eddig viselt elnöki állásáról való lemondása. E lemondás indító oka az, hogy önnagysága, kit közelebből súlyos gyászeset ért, jelenleg az egyesület ügyeinek intézésében épen a gyász miatt részt nem vehet. Ugy hisszük, hogy ez indító ok méltánylása mellett, a mai közgyűlés bölcsessége megfogja találni az utat arra nézve, hogy önnagysága az elnöki tisztség megtartására rábírható legyen. Önnagyságának elnöki működésében eddig tanusított kiváló buzgóságát s lelkes ügyszeretetét egyesületünk alig tudná nélkülözni. Az ügy érdekében is óhajtjuk, hogy dr. Damokos Andorné az elnöki állásban továbbra is megmaradjon.

— **Gyermek-színház.** A helybeli róm. kat. leányiskola színelőadása ma (vasárnap) délután 4 órakor kezdődik.

— **Halálozás.** Scholler Henrikné Lőrincz Katalin hosszas betegség után e hó 15-én életének 57-ik, boldog házasságának 35-ik évében jobblétre szenderült Parajdon. Halálát széleskörű rokonság fájlalja.

— **Fillérestély.** A helybeli jótékony Nőgyesület legközelebbi fillérestélye nem folyó hó 25-én, hanem márczius 4-én fog megtartatni. Rendezők lesznek: dr. Lukácsffy Istvánné, Mezei Ibolyka és dr. Imreh Domokos.

— **A székelykeresztúri Székely Társaság** szerdán este rendes ülést tartott Jakabházi Samu alelnök elnöke mellett. A kiküldött bizottság jelentést tett a hódmezővásárhelyi vásárra küldendő háziipari cikkekről. A bizottság ajánl egy megbízható székely családot, melyik eddig is foglalkozott ilyen háziipari cikkek értékesítésével s amelyik hajlandó egy waggonra való faedény árut elszállítani a hódmezővásárhelyi vásárra. Az első szállítás eszközzéséhez a vásár utánig kölcsönpénzre lenne szükség. A Társaság a kölcsön megteremtését minden módon kieszközli és a legmesszebb menő erkölcsi támogatásban részesíti a vállalkozókat, megkeresvén a hódmezővásárhelyi testvér társaságot és a megyei iparfejlesztő bizottságot a támogatás megnyerése céljából. Egyik helyi iparos kérésére, bizonyos kedvezmény elnyerhetése céljából, ajánlattal terjesztik a kereskedelmi és iparkamarához. Barabás Endre tag ismertette Solymossy Endre tanár „Háziiparunk érdekében” című tanulmányát és javaslatot. A Raktárszövetkezet eszméjét üdvösnék tartja a Társaság s annak létesítését a székelység érdekében valónak itéli. „Az Alföldön élő székely véreink már sorompóba állottak! Eredményt csak a mi talpraállásunkkal lehet elérni! Ne engedjük őket a keserű csalódásba; jó székely népünket Oláhországba, meg Amerikába.” A Társaság Solymossy Endre tanárnak fáradságos, nemes, hazafias munkásságáért köszönetet mond és őt melegen üdvözlí, ki a szegény székely ember érdekét emelő kevés munka alól, magát nem vonta ki.

— **Polgári fillérestély.** A székelyudvarhelyi Polgári Önképző- és Segélyező-egylet február hó 23-án (hétfőn) igen gazdag műsossal rendezi fillérestélyét. Az érdekes műsor a következő: 1. Nyitány, a helybeli első zenekar által. 2. Szaval Dózsa Sarolta. 3. A „Nászutazás.” Vigjáték 1 felvonásban. Irta: Labiche. Rendező: Fischer. Személyek: Erneszt Szemerjai Károly, Marie, neje Ráduly Irma. Godais, vendéglős Bíró Árpád. Auguszte, pincér Wallinger István. 4. Énekszólót ad elő Mihálovits Béláné. 5. Szaval dr. Fodor Boldizsár. 6. Az „Adóvégrehajtó.” Vigjáték 1 felvonásban. Irta: Czenzor. Rendező: Fischer. Személyek: Özv. Szeréminé Mészáros Róza. Toroczki Dömötör, nagybátyja Weigel Gyula. Jenőfi Ágoston, ügyvéd Bíró Árpád. Jenőfi Gyula, öcsöce Szemerjai Károly. Majorosi, (ezelőtt Majer) ékszerész Sándor Ferencz. Műsor után táncz 12 óráig. Rendezők: Fischer Ferencz, r. b. elnök. Ifj. Szemerjai Károly, r. b. alelnök. Budik Juliska, Gál Berta. Novák János. Klein Ármín. — Tudomásul: az 1-ső sorban levő számozott ülőhelyek ára 1 korona, a többi sorokban a nők 40 fillért, az urak 60 fillért fizetnek.

— **Nőgyesületi fillérestély.** Folyó hó 1-án nőgyesületünk lelkes rendezők buzgólkodása folytán újabb bizonyosságát adta életrevalóságának, mert egy olyan fillérestélyt rendezett, mely minden tekintetben a legfényesebben sikerült. A nagy közönségnek szokallan számban való megjelenése s az érdekes és művészi magaslaton álló műsor mindenkit meglepett. Az estélyen közreműködtek: Anka Valeria, ki nemes érzéssel énekelt, dalaival méltán érdemelte ki a közönség tapsait. Nagy Elemér tanár a magyar költőkből összeállított „Összevisszaságai”-nak humoros és művészi előadásával állandó jó hangulatban tartotta hallgatóit s ezzel rászolgált a közönség lelkes éljenzésére. Hollaky Arthur főispán igazi művészi magaslaton álló zongora-játékával szerzett nagy élvezetet az egybegyűlteknél. Az a temperamentumos játék, melylyel ő rendelkezik s melylyel az érzések ezerféle változatait is oly közvetlenül tudja kifejezni, valóban meglepő. Csak azt sajnáljuk, hogy utóbbi időkben ritkán nyílik alkalom arra, hogy művészi játékban gyönyörködhessünk. A műsor egyes pontjai között a cigányzenekar játszott. Végül pedig tánczra perdült a közönség, mely éjfélt tájt ért véget. Az estély anyagilag is szépen jövedelmezett; a tiszta

jövedelem 57 K 70 f volt. Az estély anyagi és erkölcsi sikerét a fáradhatatlan és lelkes rendezőknek: dr Valentsik Ferenczné, dr Göllner Béláné urnóknak és dr Kovácsy Albert és Halász Imre uraknak lehet köszönni.

— A **fenyédi ifjuság** e hó 15-én a népkönyvtár és olvasóköri javára igen sikerült színelőadással egybekötött táncvigalmat rendezett. Az előadásra került: „Három menyegző egy füst alatt” cz. színdarab minden egyes szereplője reményen felül megállta helyét s valóban elismerés illeti a vezetőket a helyes irányu munkálkodásért, melyért oly önzetlenül fáradoztak egyetértve pap és tanító. A bevétel 95 k 60 f, kiadás 70 K - így a tiszta jövedelem 25 K 60 fillér. A felülfizetéseket jövő számunkban közöljük.

— A **Székely-kör ünnepélye.** A budapesti Székely-kör e héten ünnepelte Istók János szobrászt, a kör tagját, abból az alkalomból, hogy a király az arany érdemkeresztrel tüntette ki. Istókot küldöttség hívta meg az ünnepélyre, akit dr Fábrián László alelnök szívéhez szóló szonoklattal köszöntött. A művész meghatottan köszönte meg a lelkes óvációt. Ezután a nagyszámu társaság lakomához ült, melyben a „Székelyi parosok társasága” is, Kacsó Gyula vezetése mellett, küldöttséggel vett részt. A kedélyes estét a pohárköszöntések, székely góbéságok hosszú sora élénkítette meg s többek közt Fülei Sz. Lajos, a „Székely-Udvarhely” főmunkatársa, a következő igen kedves székely rigmust rázta ki a verses tarisznyájából:

Kedves atyafiak! szólok most hozzátok,
Szinte azt mondhatnám, tündérmot látok:
Volt egy szegény fiu, magamféle fajta,
Olyan álomlátó, mosolyogtak rajta.
Szép bérczes hazánknak volt ő a szülőtte,
Álmait, vágyait napról-napra szötte...
S annyi színes képpel rakta meg a lelkét,
Hogy egyszer ott hagyta apja kicsi telkét;
És egy vándorbottal az életnek vágott,
Hányódott, vetődött, országokat látott.
Küzdött szegénységgel, nem volt, ki tásztisa,
De nem hagyta magát ez a székely-sciha.
Ha a sors lecsapta, újra talpon állott,
Ujabb stáczió nál új dologhoz látott.
Végül aztán itt is, ott is csak meglátták,
Művészi munkáját nem egyszer csodálták.
Mikor pedig egyik Széchenyit mintáztá,
Sok szép munkája közt a slágerit kivágtá.
És mikor szobráról lehullott a lepel,
A sajtó Istókban kész művészt ünnepel.
Művészt magashól is csakhamar meglátnak,
Fülebe ment a hír a magyar királynak,
És öreg királyunk benyult a zsebébe:

— Ezt az érdemrendet tegyétek mellére,
Annak az Istóknak, akiről most szó van;
Parolázní pedig József Ágót ott van!
Még volt a parola, nyomán zugó éljen,
Ott áll a szobor is szép művészi fényben.
E művészi fénynek egy szelid sugára,
Ráragyog a Székely-körnek hajlékára.
Hisz Istók itt szövi egy-egy édes álmát,
Mit erdélyi légkör, fenyőillat jár át.

Dal, rege és monda sokszor kél itt szárnyra,
Székely testvérek közt az árva sem árva.
Foly a sok góbéság, lelkünk üde, tiszta,
S néha kerül egy kis jó turóspuliszka.
Légy hát üdvözölve itt Istók barátunk,
Kiben nemcsak társat, de testvért is látunk.
Té s es ott születettél, ahol mi születünk,
Egy napfény mosolya ragyogott felettünk.
Egy érzésnek lelke nevelt és oktatott
S aztán a nyakunkba egy tarisznyát adott:
— Hallod, te legényke, vidd ezt a nagy utra,
Itt az örökség: *becsület és munka!*
Ezzel a két kincessel a bankó nem ér fel,
Ilyet örököl a legtöbb szegény székely.
Neked es, te Istók, ez volt örökséged;
S hogy el ne felejtsem: drága feleséged,
Akit szép Zalából a sors neked ada.
Hogy küzdelmeidnek legyen őrangyala;
Hogy őrizze, védje utolsó fanciesikád,
Nevelje, gondozza a kicsi Jancsikád.
Ez a kis legényke fáján, ügyes gyermek,
Kitől a szülői sok örömet nyernek.
Adja a jó Isten, ha ember kell a gátra,
Jancsi, mint János is, ne maradjon hátra;
Nagy tettek mezején gyuljon nemes hévre,
És hozzon fényt ő is majd az Istók névre...
A sok beszéd után ehejt csak ott vagyok:
Istók barátunkért igyunk egy jó nagyot!

— **Bika- és üsző-kiállítás.** A székelykereszturi tenyészállat kiállítás rendező és bíráló bizottsága a következő: Holláky Arthur főispán elnök, Ugron Zoltán alelnök, Meiszner Ernő állattenyésztési felügyelő, Gálffy Kálmán, Jeddi Tamás, Máthé Pál, Jakabházy Gábor, Jakabházy Samu, Hlatky Miklós, valamint az O. M. és E. G. E. egy-egy kiküldött biz. tagok. A nagytenyésztők bikáit Gyárfás Endre elnök, Meiszner Ernő, Balászy Sándor, Pálffy Dénes, Zonda József, az O. M. G. E. és az E. G. E. kiküldöttjei; a kistenyésztők bikáit Daniel Lajos elnök, Jeddi Tamás, Gagyai Lajos, Licht Gyula és ifj. Simó János; a községi bikákat Ugron Zoltán elnök, Máthé Pál, Brüll Adolf és Ugron Gáspár; az üszőket Szabó István elnök, Perl Jakab, Kassay Ákos, Szöllősi Samu és Tóth Károly fogják bírálni.

— **Csodaszamba** megy azon rendkívüli jó hatás, melyet csusz- és köszvényes bántalmakban szenvedők érnek el a híres Zoltán-féle kenőcs használatával. Oly betegek, kik már 15—20 év óta szenvednek és fürdőket s különféle szereket eredménytelenül használtak, e szer néhányszori használatával által meggyógyultak. Üvegje két korona Zoltán Béla gyógyszerárában Budapesten.

— **Nyilvános számadás.** A muzsnai állami elemi iskola növényeinek folyó évi február 15-én megtartott jótékony célú színelőadása alkalmával jegyárakból és felülfizetésekből befolyt összesen 63 korona 10 fillér. Felülfizettek: Jakab József ig. tanító 3 K, N. N. és N. N. 4—4 K. Ábrahám Elekné, Ábrahám Regina és Gizella 60—60 fillért. Levonva a 46 K 60 fillérre rugó kiadást, maradt az iskolai könyvtár számára 16 50 fillér E. Keményfi Katinka áll. tanítónő.

— **Egy mártással egy óráig lehet írni a „Turul” szab. tollbetét használatával.** Minden tollhoz alkalmazható! Évekig is eltart. Egy darab tíz fillér. Kapható a „Székely-Udvarhely” kiadói hivatalában (Betegeh Pál könyv-, papír-, író- és rajzszerkereskedése) Székelyudvarhelyt. Ezen tollbetét egyszerűsége, használhatósága és olcsóságánál fogva páratlanul áll. Hazai ipar! Magyar találmány!

— A **Székely Dalegylet** által folyó év január hó 31-én pártoló tagjai tiszteletére adott dalestélyen felülfizettek: Embery Árpád 10 K, dr Damokos Andor, dr Ráczkői Sámuel, Tompa Árpád, Halbik Jakab, Nagy Károly és tarsi 2—2 koronát. Csillag József, Simó Mátyás, Becsek Aladár, Székely Dénes, Gyertyánffy Gábor, Haáb N., Tóth József, Jakab Gáspár 1—1 koronát. Fogadják ez uton is a dalegylet hálás köszönetét.

— **Mindenki tudja,** hogy a Mauthner-féle impregnált takarmányrépamag a legnagyobb termést adja, hogy konyhakerti magvaiból a legjobb főzelék és zöldség terem és hogy virágmagvaiból fakad a legszebb virág. Szóval a Mauthner-féle magvak a legjobbak, készletei a legnagyobbak és árai igen olcsók.

Közgazdaság.

Az Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egyesület.

Sz. 66—1903.

Meghívó.

Az udvarhelyvármegyei Gazdasági Egyesület márczius hó 3-án délelőtti 10 órakor Székelyudvarhelyt, a vármegyeház kistermében

közs gyűlést

tart, melyre az egyesület tagjai tisztelettel meghívotnak.

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés.
3. Pénztári jelentés.
4. Az 1903-ik évi költségelőirányzat megállapítása.

5. Indítványok tárgyalása. (Az alapszabályok 18. §-a szerint csak azon indítványok tárgyalhatók a közgyűlésen, amelyek a közgyűlést megelőzőleg 4 nappal az elnökséghez benyújtottak).

A közgyűlést megelőzőleg 10-10-kor az alispáni hivatalos helyiségben választmányi ülés tartatik, a mely a tagok felvétele és a közgyűlés elé terjesztendő indítványok felett határoz.

Székelyudvarhelyt, 1903 február 20.

HLATKY MIKLÓS, HOLLAKY ARTHUR,
titkár, elnök.

Országos jellegű bika- és üszőkiállítás és vásár. Udvarhelyvármegyei Gazdasági egyesületét, Sz. 60—1803. Hirdetmény. Az Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egyesület Székelykereszturott (vasuti állomás) folyó évi február 28-án és márczius 1-én a nagyméltóságú m. kir. földmívelésügyi minisztérium, az E. G. E. és az O. M. G. E. támogatásával, országos jellegű bika- és üsző kiállítást rendez. E kiállításon az ország összes tenyésztői versenyezhetnek magyar-erdélyi fajta, saját nevelésű, 2 évet betöltött tenyészbikáikkal és 1—3 éves tenyészüszőkkel. Ezen országos jellegű tenyészbika vásárt Udvarhely, Nagyküküllő, Marostorda stb. vármegyék, lot a Királyhágón tul lakó elsőrangú tenyésztők is felkeresik tenyészbikáikkal, e szerint úgy az egyesek, mint községeknek a legkiválóbb alkalmuk van arra, hogy ott tenyészbika szükségleteiket beszerezhessék. Az erdélyi-magyar fajta szarvasmarha munka-bírása, járványos betegségekkel szemben való ellentálló képessége nagyobb, mint bármely más fajtaé. E jeles tulajdonságai Gazdasági Egyesületünk kezdeményezésére megyénk területén lakó szaktenyésztőknek mintegy 3 évtized óta folytatott czéltudatos tenyésztése mellett oly magas fokra emeltettek, aminél fogva az a világ legelsőrendű igás marhájának tekintendő, melyért a nyugati államok nagy gazdái évről-évre felkeresik vásárainkat, igás marha szükségleteiket kiegészítendő. Éppen azért felhívjuk a keleti államok s hazánk azon vármegyéi községeknek figyelmét kiállításunkra, melyeknek ily marhára van szükségük, melyek jutányos árral akarnak elsőrangú magyar erdélyi fajta tenyészállatokhoz jutni, hogy ebbeli szükségleteik kiegészítése végett vásárlunkat felkeresni saját érdekében is el ne mulasszák. A bejelentések Gálffy Kálmán székelykereszturi főszolgabírónál eszközölendők, ki mint e helyi rendezőbizottság elnöke, úgy a kiállításra jövő vendégek elszállásolásáról, mint a tenyészállatok elhelyezéséről és ellátásáról gondoskodik, s aki minden tudakozódásra készséggel szolgál felvilágosítással. Székelyudvarhelyt, 1903. évi február hó 4-én. Az Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egyesület elnöksége.

Törvénykezés.

Lukácsffy István dr. ügyvéd, székelykereszturi kir. közjegyzői állását már elfoglalta s ez uton értesíti megbízóit, hogy a be- és be nem fejezhetett ügyeket Kovácsy Albert dr. ügyvédnek adta át, ahol azok fölött rendelkezhetnek.

Főtárgyalás. A helybeli kir. törvényszéknél e hó 20-án megtartott bűnügyi főtárgyaláson Veres József fanciesali lakost több rendbeli súlyos testisértés vétségeiért 4 havi fogházra és 60 K pénzbüntetésre ítélte a kir. törvényszék. Ugyanezen ügyben Fanciesali Jánost fölmentették.

Bűnügyi tárgyalások. A helybeli kir. járásbírószág büntető osztályánál e hó 19-én és 20-án a következő hivatalból üldözendő kihágások és vétségek nyertek ítéletes elintézt: Barabás Boris székelyudvarhelyi lakos anyakönyvi kihágásért 4 K pénzbírságra; Siska Károly székelyudvarhelyi lakos sikkasztás vétségeért 2 napi fogházra; Molnár Mózes hodgyai lakos lopás vétségeért 7 napi fogházra; Kovács József székelyudvarhelyi lakos sikkasztás vétségeért 3 napi fogházra; Málnási Péter János máréfalvi lakos sikkasztás vétségeért 2 napi fogházra átváltoztatható 20 K pénzbírságra; Miklós Antal székelyudvarhelyi lakos pedig közcsend elleni kihágásért 2 napi elzárásra ítéltetett.

Szerkesztői üzenetek.

K. S. H.-A. Jelen számra későn érkezett. Gratulálunk a szép sikerhez.

N. S. Rákospalota. Az előfizetés pontosan megérkezett. A czimszalagok ujranyomtatásánál történt hiba, mit már helyrehoztunk. A hiányzó számokat elküldtük Szíves üdvözlét.

Tanító. Mult számunkban a vitát berekesztettük, miután pro és contra eléggé tárgyalták az ügyet. Szíveskedjék ebbe megnyugodni. Azt egy pillanatig sem állítjuk és föl sem tételeztük, hogy őnt a tanárság ellen sértő szándék vezette volna, amint a Tanárt sem az indította cikkelyének megírására.

Nyílt-tér.*

Igen alkalmas utazásoknál.
Rövid használat után nélkülözhetetlen.
Egészségügyi hatóságok által megvizsgálva.
Bizonyítvány kelt Bécsben, 1887. júl. 3-án.

Kalodont

nélkülözhetetlen
fogtisztító szer.

A fogak tisztántartásához csupán szájvizek nem elégségesek. A foghúson mindig újlag keletkező ártalmas anyagok eltávolítása csakis mechanikus tisztítással kapcsolatban egy frissítően és antiszeptikusan ható fogtisztító-szerrel sikerülhet, minőnek a „Kalodont” már az összes kulturáltabbakban a legsikeresebb használatra bizonyult.

Apró hirdetések.

E rovatban minden szót 4 fillérért, vastagabb betűvel 8 fillérért közöl a kiadóhivatal.

Emeletes lakás azonnal, vagy Szent-György napra kiadó.

All 2 szoba s konyha és hozzávalókból. Ha a konyha földszint lehet: úgy 3 szoba s konyhából is állhat. Főiacztéren. — Raktárnak: egy földszinti szoba: Hármass pince helyiség, nagy, száraz, világos szellős pincék. Kereskedőknek, gabonarakárnak alkalmasok! — Önálló lakás, külön udvarral, kerttel — esetleg konyhakertészetnek igen alkalmas — egy és egy negyed holdnyi kerttel, mesterséges öntözésre könnyen berendezhető fekvéssel, kuttal az udvaron, kitűnő vízzel — 3 szoba, konyha, kamara, egy igen nagy, műhelynek alkalmas, száraz és egy kisebb pincével, pitvarral, alatta földi kamara, sütőház, istálló, szekérszinek, sertés-ól, tyúk-ól stbivel felszerelve, azonnal 3—6 évre használatra adó. Értekezhetni KONCZ ÁRMIN gyógyszerész Székelyudvarhelyt, a gyógytár melletti irodában bármikor.

Uri házhoz jó tanuló fiuk, hivatalnokok étkezésére és szállásba fogadtatnak. Egy szépen butorozott szoba kiadó. Czim a kiadóhivatalban meg tudható.

Legfinomabb czukrász-sütemények Ernszt György czukrászatában Székely-Udvarhelyt (Főter, piaczsor) kaphatók. Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan teljesítettek.

Eladó háztelek. Székelyudvarhelyt a Vár- és Csörgő-utcák között 443—445. ház-számok alatt, a székelyudvarhelyi 1028. sz. tjkvben 1006/a., 1008/2 a/2 hr. sz., 149 ööl területű telek épületeivel együtt azonnal eladó. Levelezéssel értekezhetni: **Bonda Péter** százados lakásán Budapest, X. Szabóky-utca 12.

Csinosan butorozott szoba — külön bejárat — azonnal kiadó Soha Aladárnál Székelyudvarhelyt, Attila-utca 13. sz.

MELEG SÓSFÜRDŐ!

Minden hétfőn, szombaton és vasárnap a **Gergely Ferencz sósfürdőjén** meleg fürdő kapható. A fürdőszobák és az ezek előtt levő folyosó fűtve van. Egy kádfürdő ruhával 45 kr.

Eladó törvénykönyvek.

30 kötet „Döntvénytár”, „Országgyűlési törvények” 1865—1900-ig és más jogi könyvek is eladók. Hol? Megmondja e lap kiadóhivatala.

Sz. 54—903.

Verseny tárgyalás házépítésre.

A székelyudvarhelyi ev. ref. egyház kebli tanácsa a Bethlen-utcai papi lakásnak felépítésére ezennel nyilvános zárt ajánlati pályázatot hirdet.

Pályázni szándékozók a részletes költség-számításnak 5 százalékat készpénzben, óvadékképes kötvényekben, vagy takarékpénztári könyvben kötelesek ajánlatukhoz csatolni Terv, költség-számítás és a feltételek naponként délelőtt 10—12 óráig megtekinthetők az ev. ref. papi hivatalban, Petőfy-utca 10 szám.

Zárt ajánlatok 1903 évi február 28-án déli 12 óráig nyújtandók be a lelkészi hivatalnál. Később érkezők nem vétetnek figyelembe.

Kelt Székelyudvarhely, 1903. február 20-án.

EGYHÁZKEBLI TANÁCS.

71—903. végrh. szám.

Árverési hirdetmény.

Alulírt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102 §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy az oklándi kir. járásbíró 1902. V. Sp. 682/1. számú végzése következtében dr. Papp Ferencz ügyvéd által képviselt Miklós István homoródalmási lakos javára Plát János és t. homoródalmási lakos ellen 120 K s jár. erejéig 1092. évi október hó 2-án fogantatosított kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 3000 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: 1 gőzmozdony és 1 eszélőgép nyilvános árverésen eladottnak.

Mely árverésnek az oklándi kir. járásbíró 1903-ik évi V. 20/1. számú végzése folytán 60 K hátrálék tökekövetelés és 120 koronának 1902. évi április hó 24 napjától járó 5 százalék kamatai, 1/3 százalék váltódíj és eddig összesen 96 koronában bíróság már megállapított költségek erejéig Homoródalmáson Plát Jánosnál leendő eszközzésére 1903. évi február hó 26-ik napjának délutáni 3 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégítési jogot nyertek volna, jelen árverés az 1881. évi LX. t. cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Oklándon, 1903. évi február hó 6-án.

POLLÁK IGNÁCZ
kir. bírósági végrehajtó.

Egy Hallwood
fizetőpénztár „öt”
más gyártmányu
fizetőpénztárt
helyettesít.

Ön is tudja meg,

hogy a **The Hallwood Cash Register Company** által Amerikában gyártott fizetőpénztárak a **legtökéletesebbek** és ez időszertint a **legjobb**ak a világon,

merta **The Hallwood** fizetőpénztárnál elérhető, hogy a főnök egy pillanat alatt, egy tekintésre megláthatja, hány **Receptért** fizető vevője és azoktól **végösszegben mennyi bevétele** volt, ugyanakkor azt is látja, hogy hány vevőjének **összesen mennyiért** adott el kézi eladást, valamint megtudhatja, hogy **különlegességért**, vagy saját **különlegességért** hány vevője és azoktól **összesen mennyi** volt a be-

vétele. Végül óhajra még egy ötödik végösszegező is áll rendelkezésre, mely egy külön a körülményekhez mérten bármire alkalmazható.

Tehát elvitázhatlan, hogy a **The Halwood-féle** fizető pénzár, a mely „öt” műveletet végez, „öt” más gyártmányu fizetőpénztárral ér fel, minthogy ezeknek csak egy összegezőjük van és **így csak egy** művelet forgalmát összegezik.

THE HALLWOOD
CASH REGISTER Co
BUDAPEST, VI., DALSZINHÁZ-UTCZA 10.

Egy Hallwood
fizetőpénztár „öt”
más gyártmányu
fizetőpénztárt
helyettesít.

Iskolahegedűk
és hegedűtelszerelések
nagy választékban és olcsón kaphatók
BETEGH PÁL könyv-, papír-, iró- és rajz-szerkesztésében Székelyudvarhelyt.

FRANKLIN-TÁRSULAT
KIADÁSA

MAGYAR
REMEKIRÓK

55 KÖTET

SHAKSPERE
ÖSSZES SZINMŰVEI

6 KÖTET

ARUK EGYÜTT:

240 KORONA

KÜLÖN:

Magyar Remekírók 220 kor.

Shakspere 30 kor.

Most jelent meg a II. sorozat!

TARTALMA:

Arany János munkái II. kötet.

Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Riedl Frigyes.

Kossuth Lajos munkáiból.

Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Kossuth Ferencz.

Reviczky Gyula összes köl-

teményei. Sajtó alá rendezte és be-

vezetéssel ellátta Koröda Pál.

Szigligeti Ede szinművei I. kö-

tet. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Bayer József.

Vörösmarty Mihály munkái II.

Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Gyulai Pál.

Az öt kötetből álló első sorozat tartalma:

Arany János munkái I.

Sajtó alá rendezte Riedl Frigyes.

Vörösmarty munkái I.

Sajtó alá rendezte Gyulai Pál.

Tompa Mihály munkái I.

Sajtó alá rendezte Levay József.

Garay János munkái.

Sajtó alá rendezte Ferenczi Zoltán.

Csikó Gergely szinművei.

Sajtó alá rendezte Vadnai Károly.

Minden könyvkereskedésben kapható.

Bárminemű írásmunkára

vallalkozik egy szépen író fiatalember. Czim a kiadóhivatalban.

Hirdetmény.

A derzsi unitárius hitközség közhirre teszi, hogy **folyó évi márczius hó 8-án délután 2 órakor** a templom és torony javítási munkálatát árlejtésen ki fogja adni.

Kikiáltási ár 3000 korona. Bánatpénzül 60 korona teendő. Munka- és építési feltételek a papi hivatalnál megtekinthetők.

Derzs, 1903. február hó 15.

Sándor Gergely
lelkész.

Nagy Ferencz
gondnok.

PÉNZ.

.. Olesó pénzt ..

jelzálogra a **segesvári ipar-, takaré- és előlegezési egylettől** közvetít

Siegmund József

börkereskedő

... SZÉKELYUDVARHELYT ...

PÉNZ.

A Richter-féle LINIMENTUM CAPS. COMP.

Horgony-Pain-Expeller

egy régi kipróbált háziszser, a mely már több mint 33 év óta megbízható bedörzsölésül alkalmaztatik közséknél, csúznál és meghűléseknél.

Intés. Silányabb utánzatok miatt bevásárláskor óvatossá legyünk és csak eredeti üvegeket dobozokban a „Horgony” védjeggyel és a „Richter” czéggel fogadjunk el. — 80 f., 1 k. 40 f. és 2 k. árban a legtöbb gyógyszerárban kapható. Főraktár: **Török József, gyógyszerésznél** Budapesten.

Richter F. Ad. és társa,

csász. és kir. udvari szállítók. ♦♦

Rudolstadt.

Eredeti friss töltésben és csomagolásban kapható: **Nagysolymosi KONCZ ÁRMIN** gyógyszerházában Székelyudvarhelyt.

Nyomatott a kiadó- és laptulajdonos **Betegh Pál** könyvnyomdájában Székelyudvarhelyt 1903.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

SCHOTTOLA ERNŐ

BUDAPEST VI., Andrásy-ut 2. szám.

LEGNAGYOBB RAKTÁR

egészségügyi, kényelmi és sportcikkeiben

Szagmentesen záró szoba-klosettek.

Hygienikus köpő-edények.

Legjobb minőségű gummi-sárczipők és hőczipők.

Korcsolyák és jégpatkók.

THERMOPHOR:

Testmelegítő, mely tűz nélkül a meleget 3—6 órán át tartja.

Betegtoló kocsik minden árban.

Minden osztályról külön árjegyzékek kívánatra ingyen küldetnek meg.

Egyedül valódi angol

Thierry A. gyógyszerész BALZSAMA

Egészségügyi hatóság által megvizsgálva és ajánlva.

Az üvegek felszerelése a keresk. törvény mintavédelme alatt áll.

Allein echter Balsam aus der „Phylanzeng-Apothek“ A. Thierry in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.

E balzsam belsőleg és külsőleg használható. Ez: 1. Utólérhetetlen hatású gyógyszer a tüdőnek, a mellnek minden kóros állapotokban, enyhíti a hurutot, csillapítja a váladékot, véget vet a fájdalmas köhögésnek s kigyógyítja a legrégebb bajokat. 2. Kitűnő hatása van a torokgyulladás, rekedtség és a többi torokbajoknál. 3. Alaposan elűzi a lázakat. 4. Meglepően gyógyítja a gyomor- s a bél-betegségeket és szaggatásokat a testben. 5. Szeliden mozditja elő a székelést s a vér tisztulását, megtisztítja a veséket, megszabadít a buskomorságtól s a hypochondriától, javítja az átvéggyat s az emésztést. 6. Nagyszerű szolgálatokat tesz fogfájáskor, odvasfogaknál és szájröthadások s általában minden fog- és szájbajoknál, megszünteti a felbűfögést, a száznak s a gyomornak bűzét. 7. Külsőleg csodálatos gyógyhatással bír a sebekre, új és régi forradásokra, orbáncz ütést, varak, megfagyott s megégett tagokra ruh, fekély s bőrduzzadás és repedés stb. esetében megszünteti a fejfájást, zugást, szaggatást, közsévynt, fül-fájdalmat stb. Ügyeljünk mindig pontosan az itt látható zöld apácza védjegyre. Hamisítástól legjobban megóv az, ha közvetlenül tőlem gyáramból rendelnek eredeti szab. kartonokban Ausztria-Magyarország minden postaállomására bérmentve 12 kis vagy 6 dupla üveg 4 korona. Bosznia és Hercegovina részére 4 korona 40 fillér. Kevesebb nem küldetnek széjjel. Szétküldés csak előrefizetés vagy előleg küldése mellett.

Miért szenved ön? holott minden féle és fajta, még oly régi sebre biztos gyógyulást talál és majdnem mindig elkerüli a fájdalmas és veszélyes operálást valamint amputálást

Thierry A. gyógyszerész egyedül valódi Centifolia-kenőcs

használatánál, rendkívül jó hatású, a sebek gyógyulásánál valamint a fájdalmak enyhítésénél utólérhetlen. A valódi centifólium kenőcs alkalmazható: A gyermekágyasok rossz természetű mellbajainál, szoptatók mellkeményedése, a tej elapadásának, az orbáncznak eseteiben, továbbá mindenféle régi sérvek, láb- és csontnyílások, sebek, folyások, dagadt lábak s csont-évesedéseknél, vágás, szurás, lövés és ütés által előidézett sebeknél; az idegen testek, pl.: üveg, száalka, homok, tövis, serét stb. eltávolításánál; mindenféle daganat, kinövés, képződmény, karbunkulus és ráknál; végre pokolvar, körömféreg, körömgöyülés, a lábnak járásközben történt kisebesülése, fagyás és égetés okozta sebek, a betegek és gyermekek fekvés általi kisebesülése, torokdaganat, meggyült vér, fülzugás stb., stb. eseteiben. — A szállítás kizárólag együtt 3 korona 60 fillér. Számos eredeti bizonyítvány rendelkezésre áll. Arra kérek mindenkit, hogy óvakodjék a hatáskülső hamisítások vevésétől s arra ügyelni, hogy a tégelybe be van-e a fenti védjegyem és czégem: **Thierry (Adolf) Limited** gyógytára az „Orangyal Pregradában, égetve.

Ezen gyógyhatásukban fölülmulhatlan két szer nemcsak a romlásnak nincs kitéve, sőt ellenkezőleg, minél régibb, annál értékesebb és hathatósabb, nem árt sem a fagy, sem a forróság, tehát minden évszakban használhatók. Majdnem minden esetben segítenek és eredményel járnak, legalább az orvos érkezétekig, természetesen nem szabad hamisítványokat vagy hasonló feldicsért érték- és hatáskülsőlyt ugynevezett pótszereket venni, melyekért a pénzt haszontalanul dobják ki, hanem mindig ezen rég kipróbált olesó és megbízható, emellett teljesen ártalmatlan, világhírű szereket kell használni, melyeknek minden családban az eshetőségekre készenlétben kellene lenni. Hol olyant nem kapunk, mely a valódiság minden jelét magán viseli, rendeljük meg egyszerűen direkte és czimezzük:

Thierry (Adolf) Limited „Orangyal-gyógyszertár” Pregrada Rohitsch-Sauerbrunn

mellett. Központi raktár Budapesten Török F. gyógyszerházban, Zágrábban Mittelbach S. gyógytárában és Bécsben Hradi L. gyógytárában.

